

El teatre i les

*Alumnes de P4 fent la representació
El cargol i l'herbeta de poliòl.*

EL TEATRE I LES ASSEMBLEES COM A MOSTRA D'UN BAGATGE PEDAGÒGIC

L'escola pública L'Aulet de Celrà compta amb una rica tradició d'experiències pedagògiques i de pràctiques educatives innovadores(1). L'origen d'aquest bagatge cal situar-lo en la voluntat decidida d'un grup de mestres que a la dècada dels setanta van optar per un discurs i unes pràctiques trencadores respecte a l'època anterior: calia muntar l'escola que requeria aquell estat democràtic que ja es veia imminent. Calia preparar els nois i les noies per al diàleg, per a la iniciativa, per a la creativitat, per a la corresponsabilitat... Calia, des de l'acció educativa, acompanyar un procés de reconstrucció nacional, de recuperació de la pròpia llengua i la pròpia cultura. Calia, també, superant uns tons marcadament grisos, dotar de color i d'expressió la vida a les aules. En paraules del principal protagonista d'aquest canvi, calia donar resposta al següent repte: «Com poden un noi i una noia entrar al matí a l'escola de Celrà i quedar immersos en un medi que els resulti adient per al seu desenvolupament i que els faci sensibles per respondre a la vida política i social que s'instaura?»(2)

Aquest procés de canvi profund va traduir-se en un conjunt de pràctiques educatives innovadores que, comptant amb l'aval i la complicitat dels diferents claustres de professors, han arribat fins

assemblees

Josep Vila

avui, convenientment enriquides, adaptades i actualitzades. Així, l'organització del viatge de final d'estudis(3) entès com a projecte, la participació dels alumnes en la vida del centre mitjançant comissions específiques, el teatre, els campanyes de natura(4), les assemblees generals i de classe, un estil concret d'enfocar l'educació visual i plàstica, la participació de l'escola en projectes d'àmbit europeu... han esdevingut experiències pedagògiques consolidades, quotidianes, llargament assajades i revisades, amb un fort component ideològic, que constitueixen una aportació important en l'àmbit de l'educació escolar. D'aquestes experiències voldríem destacar-ne dues: el teatre i les assemblees.

Abans d'analitzar per separat cadascuna d'aquestes experiències volem destacar dues característiques que tenen en comú:

–Necessiten un marc físic adient que en confirmi la rellevància i que en faciliti l'operativitat. Un fòrum que en el cas de l'Aulet és l'amfiteatre, un espai que permet i facilita la trobada, convida els nois i les noies a mirar-se a la cara i a reconèixer-se com a membres d'una mateixa comunitat. Un element arquitectònic cabdal i que paradoxalment no és present en els edificis escolars de nova construcció.

–Són pròpies d'una institució que fa una aposta clara i decidida per aprofundir i elaborar la dimensió col·lectiva.

APRENTATGE GLOBAL I PROJECTE DE CLASSE

A l'Aulet, cada curs o cada classe (en funció de l'edat o del nombre d'alumnes) prepara una obra de teatre durant el curs escolar. D'aquesta obra se'n fan dues representacions: una interna a la qual assisteixen tots els alumnes del centre i una altra externa pensada bàsicament per a les famílies i oberta al públic en general. En data d'avui això significa que cada curs escolar es representen

onze obres diferents en vint-i-dues sessions. En conseqüència, al llarg de la seva escolaritat, cada alumne participa com a actor en nou obres de teatre (divuit sessions) i és espectador en un total de noranta obres més. Aquests són els aspectes quantitius d'una activitat pedagògica, els beneficis de la qual gaudeixen del reconeixement de tots els membres de la comunitat educativa.

El teatre a l'escola de Celrà és concebut com un projecte del grup classe i com una activitat d'aprenentatge global. Per tant, no es tracta d'una activitat comple-

Alumnes de 6è ballant una dansa en la representació de l'obra de teatre Bruixes i bruixots.

Una assemblea de classe a cicle inicial.

mentària tipus «taller» impartida per un monitor, extern al grup classe, en la qual hi participen els alumnes que volen. Es tracta d'una activitat en què participen tots els alumnes i de la qual se n'espera que faciliti de manera significativa tot un extens conjunt d'aprenentatges (continguts procedimentals, conceptuals i actitudinals) propis de la funció educativa escolar.

Aquest projecte està coordinat pel mestre tutor de cada classe, compta amb la implicació de les diferents professores especialistes (música, plàstica, educació física, educació especial) i amb la col·laboració, en els assaigs del tram final previ a la representació, d'una monitora especialista de teatre. Implica, òbviament, la redistribució d'una part de l'horari habitual al llarg d'aproximadament un mes. La riquesa del procés justifica amb escreix els ajustaments horaris que se'n deriven.

Com a projecte de grup, la representació de l'obra en sí, tot i que important, és únicament la punta de l'iceberg, o si voleu, l'excusa o motivació final per poder despla-

gar tota una rica dinàmica organitzativa, de recerca, d'aprenentatge i de resolució de problemes que durant un període viurà el grup classe. Des de la creació o selecció de l'obra, passant pel repartiment de personatges i les nombroses decisions sobre vestuaris, decorats, músiques... fins a la definitiva representació, el teatre té tots els components d'aquella activitat complexa que en termes pedagògics anomenem «projecte» i que contribueix al progrés personal i grupal dels alumnes i a la consolidació de la identitat del grup. Com a projecte complet, fins i tot possibilita la projecció i l'obertura externa del grup, perquè aporta i comparteix amb la resta de l'escola i amb el poble el resultat del seu treball.

A grans trets el procés que es segueix, variable en funció de l'edat dels alumnes, és el següent:

– Selecció de l'obra: En general el mestre proposa una o varies obres(5) que, una vegada llegides o explicades, els alumnes hauran d'escollir. Sovint es modifica el text afegint o traient escenes o frag-

ments en funció del gust i de les necessitats del grup. A vegades l'obra és escrita pel mestre o fins i tot és una creació completa elaborada pel grup classe(6).

– Tria dels personatges: En una assemblea de classe els alumnes manifesten les seves expectatives. A partir d'aquestes, o bé el mestre valora possibilitats i necessitats i adjudica els papers, o bé l'assemblea de classe escull la persona més adient per a cada personatge.

– Definició de la posada en escena i memorització dels diàlegs: Sovint, en assemblea es discuteix com serà la posada en escena i a partir de les aportacions de la mestra i del grup classe es van resolent i definint aquells aspectes que són més complicats. Mentrestant, els alumnes van memoritzant els seus corresponents papers.

– Disseny i confecció de decorats, disfresses, complements, i efectes especials: Activitat que es realitza de manera molt coordinada amb l'especialista de plàstica; s'hi dediquen les hores pertinents d'aquesta matèria i es busca la màxima implicació dels alumnes.

– Selecció de la música, les cançons i les danses: Com en el cas anterior, aquesta activitat es realitza de manera molt coordinada amb l'especialista de música i d'educació física i també s'hi dediquen les hores pertinents d'aquestes matèries i es busca la màxima implicació dels alumnes.

– Assaig de l'obra: Es realitza a l'amfiteatre de l'escola, s'hi dedica el nombre d'hores que es considera necessari i es compta amb el suport puntual de la monitora de teatre.

Com es desprèn del procés anteriorment descrit, poques activitats comporten una interacció i un desplegament tan ampli de les diferents àrees d'aprenentatge:

– El teatre permet treballar l'àrea del llenguatge des de la creació o des de la comprensió i el coneixement d'un text fins a la seva memorització i reproducció qualitativa, amb tots els exercicis de vocalització, pronunciació i entonació que se'n deriven. El circuit és ben complet: llenguatge escrit, expressió oral i comunicació no verbal.

– L'àrea d'educació artística des de la doble perspectiva de creació i reproducció, tant en la seva vessant musical (audició, selecció de músiques, reproducció de músiques, cant...), com en la seva vessant visual i plàstica (decorats, complements, elements diversos, disfresses, efectes de llum...).

– L'àrea d'educació física (psicomotricitat, danses, exercicis corporals, mim i expressió corporal...).

– L'àrea de coneixement del medi natural i social es treballa en funció de les característiques de cada obra. D'aquesta manera la recerca d'informació del país, de l'època, dels «fets» ... ajuda a una millor comprensió dels personatges i de l'obra. A vegades es fa un aprofundiment en la vida d'aquells animals i/o plantes que

tenen un paper destacat en l'obra. Sovint s'aprofundeix en elements propis del folklore i de la cultura tradicional i popular.

– Volem destacar aquell conjunt d'aprenentatges lligats a la descoberta d'un mateix i a la socialització del grup. El teatre permet a l'individu i al grup mesurar-se amb l'obstacle, progressar en diferents camps. Des de superar la por de parlar en públic i vèncer la timidesa, fer equip amb els companys per obtenir els materials i els complements necessaris, fins a experimentar el goig pel producte cultural aconseguit. Així mateix, cal destacar la complicitat que el teatre aconsegueix entre les famílies dels alumnes mateix a l'hora de compartir materials sense que importi quin «actor» els utilitzarà.

Per últim, cal subratllar l'impacte que aquesta activitat provoca en els hàbits de l'alumne com a espectador, com a consumidor d'un producte cultural que coneix i practica i, per tant, valora i respecta. En aquest sentit, és altament significatiu el respecte i el silenci dels quals fan gala els alumnes preadolescents quan assisteixen a les representacions dels més petits.

LES ASSEMBLEES: LA FORMACIÓ DE LA CONSCIÈNCIA CRÍTICA

Una escola que aposta de manera clara i decidida per aprofundir i elaborar la dimensió comunitària de la convivència des d'una perspectiva democràtica necessita disposar dels corresponents mecanismes de participació i de regulació de la vida col·lectiva. A l'Aulet, aquests mecanismes queden garantits prioritàriament per les assemblees(7): l'assemblea de classe i l'assemblea general de centre. Per tant, les assemblees representen un recurs pedagògic que pretén educar els infants en democràcia i per a la democràcia. En primer terme, serveixen per regular la vida quotidiana del grup, amb els seus conflictes i els seus anhels, i en darrer terme serveixen per preparar futurs ciutadans entrenats a participar i a comprometre's en els afers col·lectius propis del context democràtic on vivim.

La pràctica continuada a través dels anys ha consolidat l'assemblea general i les assemblees de classe com a espais educatius d'una riquesa inqüestionable. Un espai per aprendre a dialogar, a respectar els torns de paraula, a presentar propostes, a adquirir una actitud de respecte mutu. Un espai destinat a dirimir públicament les diferències i els conflictes. Un espai on es viu la possibilitat de discrepar, lesforç per la recerca de l'acord i el compromís de vinculació als acords presos. Un espai per revisar la contribució personal als projectes col·lectius, per assumir responsabilitats de treball concretes, per conjugar conjuntament els drets i els deures. Però també un espai privilegiat de comunicació i d'elaboració i vivència de sentiment de comunitat.

Amb aquests objectius, doncs, i amb les successives modificacions meto-

Llenguatge escrit, expressió oral i comunicació no verbal.

dològiques fruit de l'anàlisi de la pròpia pràctica i l'adaptació a cada moment, fa vint-i-cinc anys que a l'Aulet se celebra amb una cadència setmanal l'assemblea de classe (normalment durant una hora, els divendres) i una o dues vegades al trimestre l'assemblea general de centre. L'assemblea de classe, espai proper i de regulació de la vida quotidiana del grup, òbviament és coordinada pel mestre tutor de la classe. L'assemblea general, espai institucional i d'elaboració de la pertinença a una col·lectivitat més àmplia, la coordina el director de l'escola. Com en el cas del teatre, les assemblees no són considerades una activitat complementària per enriquir la formació dels alumnes, sinó que formen part del currículum o conjunt d'aprenentatges bàsics i fonamentals que tot alumne ha d'intentar assumir al llarg de la seva escolaritat.

El procés que es segueix està en constant evolució i depèn, en gran mesura, de les capacitats inherents a l'edat de cada grup d'alumnes. A grans trets, pre-

Alumnes de 4t feint assemblea de classe.

sentem una aproximació del que són les assemblees en els diferents cicles:

– A educació infantil (3, 4, 5 anys), a causa de les característiques pròpies de l'edat de l'alumnat, s'inicia una preparació lenta d'aprenentatges (resolució col·lectiva de conflictes senzills, introducció de petits hàbits de diàleg, tria col·lectiva de projectes d'estudi...) que permetran ja al final del cicle (P5) celebrar unes primeres assemblees set-

manals de classe en les quals es donen a conèixer i es discuteixen temes d'interès dels alumnes. Sovint, aquests temes han estat introduïts a la bústia de classe pels mateixos infants a través d'escrips acompanyats de dibuixos. Al final de l'assemblea, amb l'ajut de la mestra, s'escriuen petits acords a tall d'acta. Lògicament el nivell d'intervenció del mestre és molt directiu.

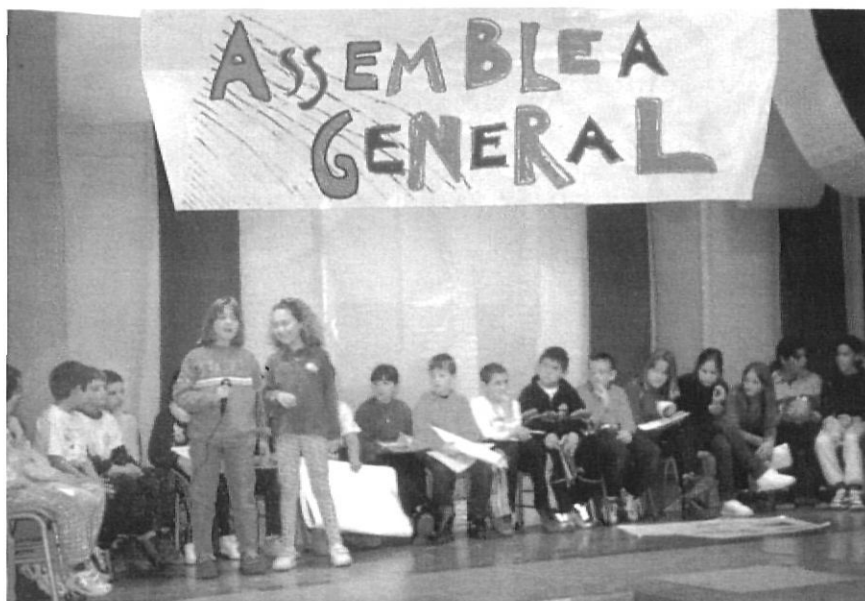
– A cicle inicial (6, 7 anys) les assemblees ja formen part de l'horari setmanal. S'hi intenta resoldre conflictes quotidians i es procura que siguin els mateixos alumnes els que proposin un model de comportament adequat. Així mateix, se'ls convida que expressin lliurement els seus interessos i les seves percepcions sobre el funcionament del curs, l'organització de la classe... És també en el marc de l'assemblea de classe on té lloc la presentació de propostes i la tria definitiva dels projectes d'estudi que el grup classe realitzarà. Pel que fa als aspectes metodològics, cal destacar la figura del delegat/da de classe, amb les funcions, entre d'altres, de garantir la connexió de l'assemblea de classe amb l'assemblea general a través de les reunions de delegats.

Reunió de delegats i delegades de l'Aulet.

– A cycle mitjà (8, 9 anys), el mestre progressivament intenta anar reduint el seu protagonisme en la dinàmica de l'assemblea en funció de l'autonomia que els alumnes són capaços d'anar assumint. Aquest traspàs d'autonomia descansa en el reforçament del paper del delegat/da i en la introducció d'unes figures, escollides per la mateixa assemblea, amb funcions que en faciliten el funcionament: secretari/a i moderador/a. Els alumnes que executen aquestes funcions, amb l'ajut del delegat/da i del mestre, formulen l'ordre del dia, reparteixen els temps, regulen els torns de paraula i registren per escrit els acords presos. També és funció del delegat de classe derivar a l'assemblea general de centre aquelles propostes o aquelles informacions que així ho requereixin. Per altra part, es té una especial cura d'asseure's de manera diferent a l'habitual, normalment en forma de cercle, per permetre que tots els membres puguin veure's sense esforç. Dins d'aquest cercle el delegat/da, el secretari/a i el moderador/a constitueixen una «presidència» i disposen d'una «llibreta d'actes».

– Al cycle superior (10-11 anys) s'aprofundeix en el traspàs d'autonomia cap al grup classe assajat al cycle mitjà. Es van consolidant les figures de delegat/da, secretari/a i moderador/a i es van ampliant les seves respectives funcions. Els punts de l'ordre del dia es confeccionen, tot aprenent a discernir els temes d'interès col·lectiu d'aquells que són personals, a partir d'un full que hi ha a la taula d'anuncis de la classe, on, durant tota la setmana, cada alumne ha pogut anotar les seves propostes. El mestre continua col·laborant amb ells pel que fa a la preparació de l'assemblea i, sempre que sigui necessa-

Assemblea general a l'amfiteatre de l'escola.

ri, exerceix un rol directiu en la dinàmica de l'assemblea.

Quant a l'assemblea general que agrupa tot l'alumnat de l'escola, subratllem que, cada vegada més, ha anat esdevenint un lloc solemne d'intercanvi d'informacions i de vivència comunitària d'escola i ha anat reduint la funció de deliberació i presa de decisions en benefici de les assemblees de classe. Aquest canvi, que ja s'havia iniciat, s'ha accentuat clarament amb la sortida de l'escola dels alumnes de 12 i 13 anys, que, en aplicació de la LOGSE, estan escolaritzats als instituts de secundària. L'assemblea general, que s'organitza a través de la reunió de delegats i la direcció del centre, representa la formalitat de la integració de cada individu, de cada grup classe, en una identitat major, la integració a una praxi comuna i a un procés constant d'identificació personal.

En definitiva, l'assemblea general i les assemblees de classe són uns mecanismes dirigits plenament a «la formació i projec-

ció d'una consciència crítica, solidària i responsable per part dels alumnes»(8).

Josep Vila és pedagog, exmestre del CEIP l'Aulet de Celrà.

- (1) Vegeu: Autors diversos: L'Aulet, una reflexió educativa, Ed. CEIP l'Aulet, Girona, 2002
- (2) Domènech, A.: «La recerca d'un estil d'escola», a Autors diversos: L'Aulet, una reflexió educativa, Ed. CEIP l'Aulet, Girona, 2002
- (3) Ens referim a l'extingit viatge de vuitè d'EGB, previ a la implantació de la LOGSE, quan l'escola atenia nois i noies fins als 14 anys.
- (4) Experiència compartida i assajada amb altres escoles durant uns quants anys.
- (5) Contes, llegendes, històries o obres de teatre infantil editades.
- (6) Cal destacar l'obra «On són l'Òscar i la Laura?», escrita pels alumnes de cinquè de primària i mereixedora d'un premi Baldri Reixach l'any 98. Per a més informació: Paradell, M. A.: «Una experiència: elaboración y realización de una obra de teatro en quinto de primaria», Aula de Innovación Educativa, nº 82, Ed. Graó, Barcelona 1999.
- (7) La xarxa de participació dels alumnes en la dinàmica del centre té altres instàncies operatives: reunions de delegats, comissions específiques...
- (8) Domènech, A., Op. cit.